

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduspartnerluslepingute mõju äärepoolseimatele piirkondadele (Kariibi mere piirkond)”

(omaalgatuslik arvamus)

(2010/C 347/04)

Raportöör: **Hervé COUPEAU**

26. veebruaril 2009 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Majanduspartnerluslepingute mõju äärepoolseimatele piirkondadele (Kariibi mere piirkond).”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 2. veebruaril 2010.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 460. istungjärgul 17.–18. veebruaril 2010 (17. veebruari istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 15. oktoobril 2008. aastal AKV-riikide ⁽¹⁾ Kariibi mere piirkonna foorumi (CARIFORUM) 15 liikmesriigi ⁽²⁾ ja ELi allkirjastatud majanduspartnerluslepingu kohaldamisala on eriti laiaulatuslik. Siiski takistab teatud hulk tegureid, mis on küll majanduspartnerluslepingus kirjas, piirkondlikku integratsiooni, säästvat arengut ning koostööd CARIFORUMi liikmesriikide ja äärepoolseimate piirkondade vahel. Kuigi äärepoolseimatel piirkondadel on pikk Euroopa traditsioon, on nad geograafiliselt, ajalooliselt, kultuuriliselt ja majanduslikult seotud CARIFORUMi riikidega. Nende strateegiline asukoht võimaldab luua kestvaid kaubandussuhteid naaberriikidega ja nii on nad Euroopa esimesed piirkonnad, keda majanduspartnerlusleping puudutab.

1.2 Komitee võtab arvesse läbirääkimiste keerukust, võimalikke ohtusid ja võimalusi, mida majanduspartnerlusleping sisaldab nii CARIFORUMi riikide kui ka äärepoolseimate piirkondade ja ELi jaoks üldiselt.

1.3 Komitee soovib tungivalt konsulteerida äärepoolseimate piirkondade kohalike ja piirkondlike omavalitsustega igasuguse ELi ja CARIFORUMi majanduspartnerluslepinguga seotud koostöö osas. Kuigi ka Prantsusmaa departemangud Ameerikas (*Départements Français d'Amérique* – DFA) on äärepoolseimad alad, eristab neid CARIFORUMi riikidest asjaolu, et nemad panevad ise nurgakivi tõelisele piirkondlikule integratsioonile.

1.4 Komitee on arvamusel, et oluline on ka äärepoolseimate piirkondade kodanikuühiskonna ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tihedam kaasamine aruteludesse ja lepingu rakendamiseks loodud erinevatesse järelevalvekomiteedesse. See võimaldaks saavutada piirkondliku integratsiooni eesmärgi, millele majanduspartnerlusleping tugineb.

1.5 CARIFORUMi riikide järkjärguline integratsioon maailma majandusse saab toimuda ainult siis, kui lahendatakse transpordiga seotud probleemid (infrastruktuur ja transpordivahendid). Komitee soovib komisjonil paigutada transpordiküsimus laiemasse visiooni ja uurida lähemalt konkreetseid lahendusi, mida saaks kavandada koostöös CARIFORUMi riikide ja äärepoolseimate piirkondadega.

1.6 Komitee soovib sidusrühmadel kavandada ennetavat tolimaksude vähendamist äärepoolseimate piirkondade ja CARIFORUMi riikide vahel eesmärgiga arendada kaubandussuhteid Kariibi mere piirkonnas.

1.7 Komitee väljendab rahulolu seoses sellega, et majanduspartnerluslepingus on hästi arvesse võetud vajadust kehtestada selge menetlus seoses sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega. Komitee soovib siiski kaasata äärepoolseimad piirkonnad asutustesse, kellel on volitused rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid, et lihtsustada piirkondadevahelist kaubandust, ning kahepoolsete muudatuste üle peetavatesse läbirääkimistesse. Komitee on samuti seisukohal, et äärepoolseimatele piirkondadele tuleks anda päritolunimetus (nt „OR” – *outermost regions*), mis võimaldaks eristada nende tooteid kvaliteedi ja EÜ normidest kinnipidamise osas.

1.8 Komitee soovib selgesõnaliselt hallata äärepoolseimate piirkondade kalastusalasid ja vesiviljelust CARIFORUMi riikide nõusolekul.

1.9 Komitee toetab teenuste paremat struktureerimist tõelise Kariibi mere turismitööstuse loomise eesmärgil.

1.10 Komitee on teadlik keskkonnasäästlikkuse ja –kaitse mõistete lepingusse lisamisest ning tal peaks olema võimalus analüüsida kogu piirkonda pikemas perspektiivis.

⁽¹⁾ AKV riigid on 79 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riiki, kes sõlmisid 1975. aastal Lomé lepingu ja seejärel 2000. aastal Cotonou lepingu.

⁽²⁾ 11. detsembril 2009 liitus lepinguga Haiti.

2. Sissejuhatus ja üldised märkused

2.1 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 349 ja 355 tunnustatakse äärepoolseimate piirkondade eripära. 1986. aastal lõi Euroopa Komisjon äärepoolseimate piirkondade talitustevahelise töörühma, mille ülesanne on koordineerida ühenduse meetmeid nende piirkondade hüvanguks ning olla vahendaja asjaomaste piirkondlike ja riiklike ametiasutuste vahel. Alates 1989. aastast on nende piirkondade sotsiaal-majanduslikku arengut toetatud eriprogrammiga, et äärepoolseimad piirkonnad jõuaksid samale tasemele Euroopa Liidu ülejäänud piirkondadega.

2.2 ELi ja CARIFORUMi majanduspartnerluslepingu artiklis 239 võetakse arvesse Kariibi mere piirkonna äärepoolseimate piirkondade (Martinique ja Guadeloupe) ja CARIFORUMi riikide geograafilist lähedust ning „nende piirkondade ja CARIFORUMi riikide majandus- ja sotsiaalsuhete tugevdamise eesmärgil püüavad lepinguosalised kaugeimate piirkondade ja CARIFORUMi riikide vahel eriliselt soodustada koostööd kõikides käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades, edendada kaupade ja teenustega kauplemist ja investeringuid ning transpordi- ja sideühendusi”. Samuti leiab selles artiklis kinnitamist CARIFORUMi riikide ja äärepoolseimate piirkondade ühine osalemine ja majanduspartnerluslepingu valdkondadega hõlmatud raam- ja eriprogrammides.

2.2.1 Komitee tahab tuua esile, kui olulised on Hollandi ülemereterritooriumid: Bonaire, Curaçao, Seeba, Saint Eustatiuse, Saint Martini ja Aruba saared, mis asuvad Kariibi mere piirkonnas. Need saared on Euroopa mõistes siiski ülemereriigid ja -territooriumid, mis eristab neid õiguslikult äärepoolseimatest piirkondadest ja Kariibi mere piirkonnast. Komitee rõhutab, et ilma ELi liikmesriikidega (Holland, Ühendkuningriik, Prantsusmaa) seotud territooriume laiaulatuslikumalt arvesse võtmata ei saa piirkondlik integratsioon toimuda nii nagu see on ette nähtud majanduspartnerluslepingus.

2.3 Komitee on pidanud oluliseks analüüsida kõnealuse lepingu majanduslikku ja sotsiaalselt mõju Kariibi mere piirkonnale ja eelkõige äärepoolseimatele piirkondadele. Seega tuleks määratleda lühikeses ja pikaajalises perspektiivis piirkondliku integratsiooni edendamiseks tehtavate jõupingutuste tõhusus kaupade, teenuste, koostöö ja hea majandusjuhtimise kontekstis kaubandusega seotud valdkondade kaudu (konkurents, investeerimine, intellektuaalomand jne).

2.4 **Piirkondlik integratsioon selle mõiste laiemas tähenduses (äärepoolseimate piirkondade Euroopa strateegia)** on majanduspartnerluslepingu üks peamisi eesmäärke, aga samas on tegemist ka eesmärgiga tagada äärepoolseimate piirkondade tõhusam kaasamine piirkonda. Ometi kahjustab teatud hulk lepingutest tulenevaid tegureid piirkondlikku integratsiooni ja majanduspartnerluslepingu tõhusust.

2.4.1 Asjaolu, et majanduspartnerluslepingu üle peetud läbirääkimiste käigus ei konsulteeritud äärepoolseimate piirkondade piirkondlike nõukogudega ja üldnõukogudega, vähendas nende rolli

Kariibi mere piirkonnas. Nimetatud nõukogudel on teatav oskus-teave äärepoolseimate piirkondade tugevates ja kaitset vajavates valdkondades⁽³⁾ ning tänu piirkondlikele juhtkomisjonidele võivad nad igal hetkel oma uuringutest kokkuvõtte teha. Prantsusmaa valitsuse algatusel loodud ülemere assambleed annavad muu hulgas palju vastuseid majanduspartnerluslepingu põhjustatud takistustele. Lisaks on neil institutsioonidel oma geograafilise ja kultuurilise läheduse tõttu teatud hulk sidemeid CARIFORUMi riikidega.

2.4.2 Äärepoolseimate piirkondade kõrvalejäämine CARIFORUMi ja ELi komisjonist „Kaubandus ja areng”, CARIFORUMi ja ELi parlamentaarsest komisjonist ning eelkõige CARIFORUMi ja ELi nõuandekomiteest vähendab nende piirkondade mõju Euroopa Liidus. Seega soovib komitee vajadusel kaasata erinevatesse eelnimetatud komisjonidesse äärepoolseimate piirkondade parlamentiliikmed, kodanikuühiskonna liikmed või ka kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajad.

2.4.3 Äärepoolseimad piirkonnad on igapäevaselt silmitsi probleemidega, mis tulenevad raskustest kaubandussuhete arendamisel Kariibi mere riikidega (infrastruktuurid, kvoodid, negatiivsed nimekirjad) ning äärepoolseimate piirkondade kodanikuühiskonnaga konsulteerimata jätmise nurjab otsesed kaubavahetused CARIFORUMi riikide kodanikuühiskonnaga.

2.4.4 Komitee julgustab sidusrühmi soodustama äärepoolseimate piirkondade lubamist vaatlejatena sellistesse Kariibi mere piirkondlikesse institutsioonidesse nagu CARIFORUM või OECS⁽⁴⁾. Teatud hulk Kariibi mere riike puudutavaid otsuseid võetakse vastu just nendes organites ja seni kuni äärepoolseimad piirkonnad sinna ei kuulu, isegi mitte vaatlejatena, ei saa neis toimuda tõelist piirkondlikku integratsiooni.

2.5 Transport

2.5.1 Komitee rõhutab, et kaupade ja teenuste liberaliseerimine saab toimuda ainult transpordivahendite ja kohandatud infrastruktuuri kaudu. Kariibi mere piirkonnal ei ole piisavalt transpordivahendeid. Neil on tõesti kaks lennuettevõtet ja kaks laevandusettevõtet, mis tagavad inimeste veo saarte vahel. Aga tegemist ei ole siiski regulaarse veoga ja kaupade veoga ei tegeleta üldse. Hoolimata eriotstarbelise 275,6 miljoni euro eraldamisest äärepoolseimatele piirkondadele (Guadeloupe, Martinique ja Guyana) nende geograafilisest asukohast tingitud ülekulutuste kompenseerimiseks, kannatavad Kariibi mere piirkonna äärepoolseimad piirkonnad väga kõrgete kuludega kaubaveo probleemide ja saarepiirkondade jaoks kohandamata kabotaazi puudutavate Euroopa õigusaktide tõttu.

(3) Äärepoolseimate piirkondade nõuandekomiteed on määratlenud teatud hulga valdkondi, milles neil on märkimisväärne turuosa ja mis on nende majanduse jaoks olulised (nn tundlikud valdkonnad), ning teised valdkonnad, mis on ohus ja mis ilma ELi abita tõenäoliselt kiiresti kaovad (kaitset vajavad valdkonnad).

(4) Kariibi mere idapoolsete riikide organisatsioon (*Organisation of the Eastern Caribbean States*) on piirkondlik organisatsioon, kuhu kuulub üheksa Kariibi mere riiki.

2.5.2 Nende raskuste kõrvaldamiseks on äärepoolseimad piirkonnad ja CARIFORUMi riigid kaalunud kauba- ja parvlaevade süsteemi. Vajalike vahendite puudumise tõttu ei ole see projekt aga õnnestunud.

2.5.3 Majanduspartnerluslepingu artiklis 37 viidatakse transpordile põllumajandust ja kalandust käsitleva peatüki kontekstis, pakkumata selgeid lahendusi, kuigi äärepoolseimad piirkonnad ja CARIFORUMi riigid olid juba kavandanud ühislahendusi.

2.5.4 Euroopa Arengufondi järgmise programmi raames tuleks sätestada ambitsioonikas struktuuripoliitika, mille eesmärk on luua kogu Kariibi mere piirkonna jaoks saarepiirkondadele kohandatud transpordisüsteem.

2.6 Majanduspartnerluslepingus ei sisaldu ühtegi viidet **tsiviilkohtumenetluste ja kaubandusvaidluste lahendamisele**. Juhul kui kohtuvaidlus toimub CARIFORUMi riigist ja äärepoolseimatest piirkondadest pärit ettevõtete vahel, siis ei võimalda ükski säte lahendada kohtualluvusega seotud vaidlusi, õigusaktidega või kohtuotsuse tunnustamisega seotud konflikte. Lepingutes ei nähta ette lahendusi majanduspartnerluslepingu tõlgendamisest ja kohaldamisest tulenevate erinevuste lahendamiseks. Ent majanduspartnerluslepingu raames oleks kohane kavandada selliste lepingutele kohased õiguslikud võimalused.

3. Konkreetsed märkused – Kariibi mere piirkonna analüüs

3.1 Põllumajandus

3.1.1 **Banaan** on Kariibi mere piirkonnas suurtes kogustes toodetav puuvili ja see on üks peamisi äärepoolseimate piirkondade majandusallikaid. Banaaniekspordist annab üle 10 000 töökoha ning moodustab vastavalt 14 % ja 24 % Guadeloupe ja Martinique ekspordist Euroopa Liitu. Banaanil on äärepoolseimades piirkondades märkimisväärne majanduslik ja sotsiaalne kaal. Euroopa Liit on kogu aeg olnud teadlik banaanitootmise strateegilisest väljakutsest: Euroopa Komisjoni poolt 22. augustil 2007 heaks kiidetud abiprogrammis POSEI nähakse äärepoolseimatele piirkondadele igal aastal ette 129,1 miljonit eurot. See abi näib siiski olevat ebapiisav, kuna lisaks ilmastikutingimustest tulenevatele probleemidele ähvardavad äärepoolseimate piirkondade banaanid nn dollaribanaanide tarnijad, kelle turuosa ELis ulatub pärast turu liberaliseerimist 73,4 %-ni (ODEADOMi ⁽⁵⁾ andmetel). Lisaks allkirjastasid EL 15. detsembril 2009 lepingu Ladina-Ameerika tootjatega, mille eesmärk oli alandada banaanide tollimaksu 176 eurolt tonni kohta 114 euroni 2017. aastaks, mis muudaks äärepoolseimate piirkondade ja mõnede CARIFORUMi riikide olukorra veelgi ebakindlamaks.

3.1.1.1 Banaan on ka teiste CARIFORUMi riikide jaoks eriline huviobjekt. Näiteks moodustavad banaanid üksi Dominica 18 % SKT-st ja annavad tööd 28 %-le tööjõust. Banaanisektori kriis ei

puuduta ainult äärepoolseimaid piirkondi, nt Saint Lucia on tänapäeval vaid 2 000 banaanikasvatajat, 1990. aastal oli neid 10 000.

3.1.1.2 Komitee on seisukohal, et tuleks luua Kariibi mere piirkondade vaheline kutsealane organisatsioon, mille eesmärk on eraldada ELile suurem osa Kariibi mere piirkonna banaanide levitamises. Seda eriti seetõttu, et mõned CARIFORUMi riigid (Saint Lucia, Dominica jne) varustavad banaanidega teisi riike (Kanada jne), kus sanitaar- ja jälgitavuse eeskirjad on ELi omadega sarnased.

3.1.2 **Suhkruroog ja rumm**: suhkrurootööstus on äärepoolseimate piirkondade jaoks samuti väga tähtis. See hõlmab 32 % põllumajanduskölvikust Guadeloupe ja 13 % Martinique ning pakub täisajaga tööd 6 500 inimesele. Suhkrutootmine küündib Martinique 5 849 tonnini ja Guadeloupe 80 210 tonnini aastas (maapiirkonnas aastatel 2006–2007). Rummitootmine ulatub Martinique 79 352 HPAni ⁽⁶⁾ ja Guadeloupe 74 524 HPAni ning sellel on seega oluline strateegiline tähtsus turustamisel väljaspool äärepoolseimaid piirkondi.

3.1.3 **Köögi- ja puuviljad** ei ole äärepoolseimate piirkondade pinnarikkust arvestades piisavat kasutamist leidvad allikad. Siiski ilmneb, et äärepoolseimad piirkonnad on otsustanud oma põllumajandustooteid mitmekesistada. 2006. aastal tootis Guadeloupe 17 218 ja Martinique 8 666 tonni puuvilju. Samal aastal tootis Guadeloupe 43 950 ja Martinique 37 892 tonni värskeid köögivilju. Lisaks tootis Guadeloupe maitse- ja lõhnataimi (vanill), kohvi, kakaod, vürtse, ravimtaimi (aiandustegevuse hõlmab 179 hektarit) ning Martinique tootis peamiselt ananassi ja teatud vürtse (aiandustegevuseks 105 hektarit). Seega on tegemist tuleviku põllumajandusvaldkonnaga, kui nimetatud äärepoolseimad piirkonnad soovivad laiendada kaubavahetust Kariibi mere teiste piirkondadega, nii toodete piirkondliku kui ka rahvusvahelise turustamise ning teadus- ja arendustegevuse kontekstis.

3.1.3.1 Selle mitmekesistamise eesmärk on rahuldada täielikult sisenõudlus toiduainete järele (omavarustus), sest äärepoolseimate piirkondade põllumajandust iseloomustab ekspordiks mõeldud banaan- ja suhkrurookultuuride domineerimine. Näiteks kasvas 2008. aastal sealihaimport Martinique 10 % ja Guadeloupe 68,2 %. Lisaks moodustavad köögiviljad 67 % Guadeloupe värske toodete koguimpordist. Isemajandamise saavutamiseks otsustasid äärepoolseimate piirkondade põllumajandusettevõtjad tootmisharudevaheliste organisatsioonide kasuks, mis koondavad sektori osapooled – tootjad, töötajad, tarnijad ja turustajad. Nii on esindatud kogu ahel ja igal selle lülil on oluline roll kutsealade vahelises otsustusprotsessis ⁽⁷⁾. Samas ei ole sellist õiguslikku süsteemi naabersaartel, kes kannatavad organiseerimatuse all, mis takistab nende põllumajanduskaubandust äärepoolseimate piirkondadega.

⁽⁶⁾ Hektoliitrit absoluutset alkoholi.

⁽⁷⁾ IGUAFLHOR on Guadeloupe puu- ja köögiviljade ning aianduse kutsealade vaheline organisatsioon.

⁽⁵⁾ Ülemeredepartemangude põllumajanduse arengu amet

3.1.4 Põllumajandustoodetega kauplemise takistused äärepoolseimate piirkondade ja CARIFORUMi riikide vahel

3.1.4.1 Põllumajandus on piirkonna peamine elatusallikas ja arengutegur ning seega äärepoolseimate piirkondade kaitset vajav sektor. Piirkonna peamised probleemid on eelkõige toiduohutus, infrastruktuuride puudus ja tollimaksud, mis piiravad piirkondlikku kaubandust ja sotsiaalkaitset.

3.1.4.2 Toiduohutuse seisukohast ei vasta CARIFORUMi riikide puu- ja köögiviljade tootmine kõigile Euroopa õigusaktidele. Hoolimata HACCP⁽⁸⁾ meetodi kasutamisest ei vasta nende tootmine Euroopa õigusaktides kehtestatud standarditele. Küsimus on seda delikaatsem, et äärepoolseimate piirkondadel ei ole teatavaid tooteid, mida CARIFORUMi riikidel on suurtes kogustes.

3.1.4.3 Majanduspartnerluslepingu artiklis 40 sätestatakse, et toiduohutuse valdkonnas võivad sidusrühmad kasutada kaitsemeetmeid tõsiselt raskusi tekitavates või tekitada võivates olukordades. Aga kiire juurdepääs sellele võimalusele võib olla äärepoolseimate piirkondade jaoks raske. Lisaks on lepingu sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete⁽⁹⁾ eesmärk jõuda piirkonnasest sanitaar- ja fütosanitaareeskirjadeni, mis oleksid kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjadega, et saavutada ELi meetmetega ühtlustatud meetmed ning sõlmida kahepoolset kokkulepped sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete samaväärsuse tunnustamiseks. Siiski ei ole Euroopa õigusaktide haardes olevatel äärepoolseimate piirkondadel alati päritolumärgist („OR”) oma põllumajandus- ja kalandustoodete jaoks, nagu seda on korduvalt nõudnud komitee⁽¹⁰⁾, kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused⁽¹¹⁾ ning Euroopa Parlamendi liikmed⁽¹²⁾. Äärepoolseimate piirkonnad ei kuulu asutustesse, kellel on volitused rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid, et lihtsustada piirkondadevahelist kaubandust, ega osale kahepoolsete muudatuste üle peetavates läbirääkimistes.

3.1.4.4 Komitee toetab seega majanduspartnerluslepingus avaldatud soovi arendada turundusalast võimekust „nii CARIFORUMi riikide vahelises kui ka lepinguosaliste vahelises kaubanduses, samuti turundusinfrastruktuuri ja transpordi täiustamisvõimaluste kindlaksmääramine” (artikkel 43.2b). Lepingus täpsustatakse samuti, et rahastamis- ja koostöövõimaluste kindlaksmääramine

⁽⁸⁾ *Hazard Analysis and Critical Control Point*: ameerika päritolu enesekontrollisüsteem, mida kasutatakse põllumajanduslike toiduainete valdkonnas ja mis põhineb seitsmel aluspõhimõttel. Tegemist on süsteemiga, mis tuvastab, hindab ja kontrollib toiduohutusega seotud märkimisväärsed ohtusid. Süsteem on lisatud mitmetesse ELi õigusaktidesse (direktiiv 93/43 toiduainete hügieeni kohta), aga puudub teistest (määrus 178/2002).

⁽⁹⁾ Majanduspartnerluslepingu artiklid 52 jj.

⁽¹⁰⁾ ELT C 211, 19.8.2008, lk 72.

⁽¹¹⁾ Mereülese assambleed.

⁽¹²⁾ Nt Euroopa Parlamendi liige Madeleine Degrandmaison.

tootjate ja kauplejate jaoks kuulub põllumajandus- ja kalandusvaldkonna eesmärkide hulka.

3.1.4.5 Teatud hulk äärepoolseimatest piirkondadest pärit töödeldud tooteid (keedised, kohv jne) on lisatud teatud teiste Kariibi mere riikide piirivalves negatiivsetesse nimekirjadesse (tollimaksud), mis muudab nende müügi neis riikides raskemaks. Hoolimata majanduspartnerluslepingu artiklist 9 jj tollimaksude kohta ja võttes arvesse äärepoolseimate piirkondade erilist olukorda Kariibi merel ning nende Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 349 ja 355 tunnustatud eripära, soovib komitee sidusrühmadel kavandada ennetavat tollimaksude alandamist äärepoolseimate piirkondade ja CARIFORUMi riikide vahel eesmärgiga soodustada nende kaubandussuhteid Kariibi mere piirkonnas.

3.2 Kalandus

3.2.1 Kalandusvaldkonnas tuleb teha suuri edusamme pärast esialgset lahkavust selles osas, kas kalandust tuleks käsitleda eraldi lepingus või tuleks see lisada majanduspartnerluslepingusse. Euroopa Liit keeldus käsitleda piirkondlikku kalandust eraldi lepingus ning eelistas sõlmida kahepoolset kokkulepped kalandusele juurdepääsu kohta.

3.2.2 Majanduspartnerluslepingu artiklis 43.2e sätestatakse CARIFORUMi ettevõtjate aitamise kalandust ja kalatooteid käsitlevate riiklike, piirkondlike ja rahvusvaheliste tehniliste, tervishoiu- ja kvaliteedistandarditega toimetulekul.

3.2.3 Euroopa Liidu eesmärk on luua ühise kalanduspoliitika raames kalandusvaldkonna haldamise pikaajaline visioon. Ühine kalanduspoliitika juhindub ettevaatuse põhimõttest, et kaitsta ja säilitada orgaanilisi veeressursse ning võimalikult vähendada kalandustegevuse mõju mere ökosüsteemidele. Kariibi mere piirkonnas tervikuna ei valitse ühesugune olukord, kuna äärepoolseimates piirkondades kehtivad väga ranged õigusaktid (kalapüügikeelualad, langustide, suurte tiibkodalaiste ja merisiilkute püügi reguleerimine, peibutuspiügivahendid⁽¹³⁾ jne), mis teistes CARIFORUMi riikides ei kehti. Kalandusvaldkonna haldamine on usaldatud liikmesriikide hoolde, aga selles ei võeta arvesse Kariibi mere piirkonna eripärasid, mis seab selle piirkonna süvamerepüügi halba olukorda.

3.2.4 Komitee teeb seega ettepaneku hallata Kariibi meres kalastamist kooskõlas CARIFORUMi riikidega.

3.3 Vesiviljelus

3.3.1 Kalastamine Kariibi mere piirkonnas puudutab eelkõige ranniku lähedal asuvaid liike: hiidtigu (suur meres elav teoline, kelle liha kasutatakse paljudes kohalikes retseptides), kivikoha, langust, riffahven ja mitmed muud korallrahudel elavad liigid. Pealaagiliste ressursside kasutamine on alles algusjärgus avamerelaevade puudumise ja troopiliste vetega seotud probleemide tõttu.

⁽¹³⁾ Euroopa Liidu siseasjade peadirektoraadi märgukiri, kalandus Martinique'l, jaanuar 2007.

3.3.2 Viimastel aastatel on kohalike turgude nõudlus kasvanud tänu turismitööstusele. Sellele tuleb lisada Ameerika ja Euroopa turgudele eksportimise soodustused, mille tulemusena tekkinud ülepüük viib lõpuks kalavarude olulise vähenemiseni kogu piirkonnas.

3.3.3 Tänapäeval impordivad mereande peaaegu kõik Kariibi mere riigid. Siiani tähendasid rikkalikud varud, et puudus igasugune huvi vesiviljeluse vastu ja piirkonna enamikus riikides ei ole kasvanduste traditsioon eriti levinud. Hoolimata vesiviljeluse laienemisest kogu planeedil ei ole Kariibi mere piirkond seepärast ka oma vesiviljelustootmist arendanud.

3.3.4 Alles 2000ndatel aastatel võis märgata vesiviljeluse mõningast paranemist. 2004. aastal ulatus Martinique'i vesiviljelustootmine 97 tonnini (10 tonni jõelanguste, 12 tonni harilikku peetrikala ja 75 tonni punatrumm-kala).

3.3.5 Äärepoolseimatele piirkondadele vesiviljelustootmiseks eraldatud toetused tulevad peamiselt piirkondlikelt nõukogudelt ja Kalanduse Arendusrahastult ⁽¹⁴⁾. See toetus näib aga olevat eba-piisav, kuna mõnede Kariibi mere riikide edumaa on niivõrd suur (Jamaical ulatus tootmine ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisaatsiooni andmetel 2002. aastal 6 000 tonnini) ning see toetus ei kaota veel äärepoolseimate piirkondade vajadust impordida mereande Venetsueelast, Euroopa Liidust ja mõningatest Aasia riikidest.

3.3.6 Komitee soovib seega tungivalt kavandada Kariibi mere piirkonnas ühist vesiviljeluse arendamist selliste toetusvahendite kaudu nagu Euroopa Arengufond ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond.

3.4 Turism

3.4.1 Turism kujutab endast äärepoolseimate piirkondade jaoks olulist sissetulekuallikat. Kariibi mere piirkonnal on nn sünnipärane eelis. Tema looduslik keskkond turismi jaoks ei ole võrreldav mitte ühegi teise piirkonnaga maailmas. Tema geograafiline asukoht on ainulaadne, kuuludes maailma kõige olulisemate turismiturgude hulka. Lisaks, arvestades maailma turismiturgu, viivad turismitooted kahel pool Atlandi ookeani uute rangemate eeskirjadeni, et rahuldada Kariibi mere piirkonda külastavate turistide ootusi.

3.4.2 Siiski rõhutab komitee, et äärepoolseimate piirkondade ja Kariibi mere piirkonna turismiinfrastruktuuride vahel esineb erinevusi. Kariibi mere piirkonnas keskendutakse mitmekesisemale massiturismile (kruisiturism, mereturism ja vähemal määral ka ökoturism). Samas on äärepoolseimad piirkonnad sunnitud piirduma hooajalisema ja peamiselt prantsuskeelse nišiturismiga. See erinevus on tingitud teatavast sotsiaalsest ebakindlusest, mille käes CARIFORUMi riikide töötajad kannatavad.

⁽¹⁴⁾ Komisjoni kalandusvaldkonna struktuuripoliitika rahastamisvahend, mille eesmärk on kohandada ja ajakohastada kõnealuse sektori varustust.

3.4.3 Komitee rõhutab ka, et turism saarte vahel on üsna piiratud. Kui jätta kõrvale kruisiturism, siis jääb alles ainult kaks lennuettevõtet ja kaks laevandusettevõtet, mis tagavad ühenduse Kariibi mere saarte vahel. Lisaks, kui ühe CARIFORUMi riigi elanikud tahavad minna äärepoolseimatesse naaberpiirkondadesse, siis peavad nad taotlema viisat, mille saamine võib võtta kuid. Need kaks asjaolu koos piiravad nii turismi kui ka piirkondlikke kaubandussuhteid.

3.4.4 Komitee väljendab rahulolu, et majanduspartnerluslepingus osutatakse tähelepanu turismiteenustele, pühendades neile hulga eeskirju sellistes valdkondades nagu konkurentsivastaste tavade ennetamine, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, kvaliteedi- ja keskkonnanormid, koostöö ning tehniline tugi. Ometi ei viidata seal üldse Kariibi mere piirkonna turismile, eelkõige turismile äärepoolseimates piirkondades, vaid üksnes füüsilise isiku ajutisele piirkonnas viibimisele ärilisel eesmärgil.

3.4.5 ÜRO sekretariaadi määratletud Kariibi mere piirkonnas ⁽¹⁵⁾ on 250 miljonit elanikku ning ainuüksi Kariibi mere saartel on 41 miljonit elanikku. Samas iseloomustab seda piirkonda ka raske ühendus saarte vahel, mis ei soodusta piirkondliku turismi arengut. Sellest tulenevalt kahjustab loobumine võimalusest luua Kariibi mere piirkonna turismiturg laiemas tähenduses nii äärepoolseimaid piirkondi kui ka CARIFORUMi riike.

3.4.6 Komitee hinnangul oleks kasulik teenuseid paremini struktureerides luua Kariibi mere turismi piirkond.

3.5 Teenused

3.5.1 Teenustekaubandus on hoogsalt laienemas, sektori edu on tõeline, seega on äärepoolseimate piirkondade jaoks tegemist tugeva valdkonnaga. Kui kaupade ekspordi osa Kariibi mere piirkonna majanduses on vähenenud, siis teenuste eksport on kasvanud, suures osas tänu turismile. Piirkond on täiel määral teadlik võimalustest, mida teenustekaubandus pakub. Turism, kindlustus, ehitus, keskkonnateenused, taastuvenergia, (kvaliteedi- ja turundusealased) konsultatsioonid, kvalifitseeritud hooldusteenus, teabevahetus ja transport on kõik sektorid, mis soodustavad piirkonna kaubandust ja majanduskasvu.

3.5.2 Komitee on seisukohal, et äärepoolseimate piirkondadel on oluline roll Kariibi mere piirkonna teenuste ekspordil, sest sellised riigid nagu Haiti ja Dominikaani Vabariik, kus elab 20 miljonit elanikku, soovivad saada tervishoiu- ja ariteenuseid äärepoolseimate piirkondade eeskujul. Mis puudutab mobiilsidet, siis on mõned mobiilsideoperaatorid juba end Kariibi mere riikides sisse seadnud (Dominikaani Vabariik), aga nad võiksid ja saaksid oma positsiooni tugevdada.

⁽¹⁵⁾ Kariibi mere piirkonda kuuluvad Antillid (Suured Antillid ja Väikesed Antillid), Yucatjini poolsaar, Kesk-Ameerika Kariibi mere rannik, Kolumbia ja Venetsueela rannikumadalikud ja Guyana platoo.

3.5.3 Hoolimata majanduspartnerluslepingu artiklitest 75 jj, kus käsitletakse ainult kaubandust CARIFORUMi riikide ja Euroopa mandri vahel, võimaldaks Kariibi mere piirkonna (Dominikaani Vabariik), sh äärepoolseimate piirkondade teenuste kiirendatud liberaliseerimine haarata mõningatest võimalustest nii, et kõik osapooled sellest võidaksid.

3.6 Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ja tööstused

3.6.1 Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel ja tööstustel on vaja stabiilset keskkonda, kus kehtivad läbipaistvad eeskirjad ja on juurdepääs edasiarenenud protsessidele. 2000. aastast alates on äärepoolseimate piirkondade majanduskeskkonna moodustavatest ettevõtetest kaks kolmandikku ilma ühegi palgatöötajata väikeettevõtted (INSEE ⁽¹⁶⁾). 2007. aastal kasvas ettevõtete loomine olulisel määral. Tööstus (18 %), hulgi- ja jaekaubandus (12,8 %) ning eelkõige teenused (pisut enam kui 50 % loodud ettevõtetest) suurenesid kõik märkimisväärselt.

3.6.2 Ülemeredepartemangude väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja tööstuste kulud ja hinnad on vältimatult kõrgemad

kui naaberriikide omad, aga neil on ka ELi normidele vastav kvaliteeditagatis. Need äärepoolseimatele piirkondadele pealesurutud tagatised, mida CARIFORUMi riikides ei kohaldata, peavad olema aluseks päritolumärgisele („OR”) (vt ka punkt 3.1.4.3).

3.6.3 Üldjoontes on komitee seisukohal, et seda tüüpi struktuuridele juurdepääsu parandamine oleks väga kasulik Kariibi mere piirkonna turu toimimise huvides. Seega tuleks komisjoni ⁽¹⁷⁾ ja komitee ⁽¹⁸⁾ ELis teostatud ühistöö alusel teha konkreetsed ettepanekud väikeste ja keskmise suurusega tootmisüksuste loomiseks. Maksetähtaegade kehtestamine, bürokraatia vähendamine, võrgustike loomine, investeeeringud ning elukestev õpe väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes oleksid vahendid, mis võimaldaksid Kariibi mere piirkonnal saavutada püsiva konkurentsivõime.

3.6.4 Seega on piirkondliku arengukava ja/või Euroopa Arengufondi järgmise programmi raames kasulik luua ambitsioonikas poliitika, mille eesmärk oleks soodustada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja tööstuste võrgustiku loomist kogu Kariibi mere piirkonnas.

Brüssel, 17. veebruar 2010

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques – Prantsuse statistika ja majandusuuringute riiklik instituut.

⁽¹⁷⁾ KOM(2007) 724 lõplik ja KOM(2008) 394 lõplik.

⁽¹⁸⁾ Arvamus teemal „Erinevad poliitilised meetmed lisaks asjakohasele rahastamisele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete majanduskasvu ja arengu edendamiseks”, ELT C 27, 3.2.2009, lk 7; arvamus teemal „Rahvusvahelised riigihanked”, ELT C 224, 30.8.2008, lk 32; arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele” „Kõigepealt mõtle väikestele”, Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”, ELT C 182, 4.8.2009, lk 30.